

Stanko Klinar

Protistava kot upanje za večjo učinkovitost pouka prevajanja

Prof. Stanko Klinar predstavi svoj "Zbornik"

Če nam Angleži še potem, ko smo vestno preštudirali angleško slovnico in se s slovarji lotevali angleških besedil, pravijo, da naša angleščina ni "idiomska", hočejo pač reči, da nam manjka nekaj, česar v slovarjih in

slovnica ni, ali pa le v omejenem obsegu, in česar pri pasivni analizi angleških tekstov nismo dojeli, ali česar smo se pri izbranih vajah v učbenikih le delno naučili. Torej nismo kvalificirani za kompetentno produktivno (po)ustvarjalnost v angleščini. Ker se v Sloveniji učni proces na tej stopnji večinoma ustavi, je normalno, da je tudi angleški komentar k angleškim prevodom, ki jih izgotovimo Slovenci, večinoma odklonilen. Res pa je, da se z vprašanjem, kako doma vzgojiti uspešne prevajalce v angleščino, ukvarjajo tudi drugod in ni videti, da bi ga bila doslej uspešno rešila že katerakoli neangleška dežela. Zato vedno bolj prevladuje mnenje, da je prevajanje v angleščino treba prepustiti domačim govorcem angleščine.¹ Tudi v Sloveniji.²

Vendar naš cilj ne more biti, vdajniško opustiti vsak up, ko vstopamo v kraljestvo angleščine, pač pa iskati način, kako napraviti korak naprej od doseženega. In doseči najvišje, kar je z učenjem še dosegljivo. (Naprej, ali višje od tod, gre besedno-umetniška ustvarjalnost, ki pa seveda ni, in ne more biti, predmet učnega programa.)

Avtor teh strani izhaja iz prepričanja, da človek gradi znanje tujega jezika na znanju

¹ Znano je stališče prevajalske šole Scuola superiore delle lingue moderne v Trstu: v katerikoli (tuji) jezik uspešno (kompetentno) prevaja predvsem domači govorci tistega jezika; in prevajanje uspešno (kompetentno) poučuje tudi le domači govorci zadevnega jezika.

² Vodilne založbe, podjetja in ustanove se tega prepričanja vedno bolj oklepajo in več ne tvegajo. V Sloveniji, zlasti v Ljubljani, je vedno več prevajalsko usposobljenih domačih govorcev angleščine, ki se pridružujejo slovenskim prevajalskim agencijam ali ustanavljajo svoje (Amidas, Plat, Pegasus, Babylon), tako da je prevajalsko načelo, da naj v angleščino prevaja predvsem domači govorci angleščine, v Sloveniji uresničljivo.

materinščine, in da tuji jezik toliko bolje obvlada, kolikor je uzavestil, in kasneje avtomatiziral, razlike in podobnosti med tujim jezikom in materinščino.

Če Vladimir Ivir pravi,³ da angleško morfologijo lahko napiše na pošto dopisnico, lahko njegovo izjavo razumemo, kot da to slovnično poglavje ne predstavlja zahtevnega študija. Če za potrebe slovenskega prevajanja odmislimo glasoslovje (četudi ga ne bi smeli, vsaj ne docela, ker je ravno tako nepogrešljivo kot na vsakem drugem jezikovnem področju), in če besedotvorje odstopimo leksiki (obe pa sta seveda za prevajalstvo enako nepogrešljivi kot proizvajalec zidakov za gradnjo hiš), ostane izmed angleških slovničnih poglavij samo še skladnja, ki naj bi predstavljala slovnično tvarino. Dejansko je skladnja (syntax) resnična osrednja vsebina knjig z naslovom *English Grammar*, ironija študija pa je v tem, o čemer govori tukaj prvi odstavek: ko jo preštudiramo, angleščine še vedno ne obvladamo. (Da študij vzporedno ves čas krepimo z osvajanjem kar najširšega besedišča, se razume samo po sebi.) Izkaže se, da je prav na vseh področjih, bodisi slovničnih bodisi besediščnih, nako-pičene, s slovensko-angleškega protistavnega vidika, toliko idiomatike, da je nemogoče obvladati angleščino, dokler ne obvladamo njene tozadevne idiomatike.

V tem je tudi razlika med učenjem angleščine in učenjem katerega drugega na latinskem sistemu temelječega (svetovnega) jezika. Medtem ko nas pri nemščini in francoščini študij oblikoslovja in z njim povezane (dokaj lucidne in slovenščini sorodnejše) skladnje "slovnično" zaposli in pripelje že do znatnega formalnega znanja, nam izmuzljiva "neformalna"/"nemorfološka" angleščina, kjer se v slovnici "ni kaj učiti", tega zadovoljstva ne da. To je jezik, ki zahteva zelo drugačen metodiški pristop.

Nujna pomisel ob tem je ta, da bi pri študiju angleščine morali skržiti program slovnice (namreč enostranske angleške opisne slovnice, pa tudi enostranske slovenske, kolikor je pač morajo obvladati anglisti), ali še bolje: pouk slovnice učinkovito zaključiti na nekoliko zgodnejši stopnji, in razširiti program slovensko-angleške protistavne analize, ki izpostavlja in uzavešča protistavno idiomatiko. Šele protistavna analiza obeh jezikov nam pomaga uvideti in "premagovati" izhodiščno tipiko materne jezika in uzaveščeno sistematizirati tipiko ciljnega jezika. Protistavna analiza je brez dvoma pripomoček za uspešnejši pouk angleščine, in kolikor temeljiteje jo bomo izdelali, toliko večjih uspehov se lahko nadamo.

Za protistavno slovensko-angleško analizo se odpirajo neizmerna področja. Po dolgoletnem prevajanju in poučevanju prevajanja sem zaznal - če odmislim rabo členov - nekatere najbolj boleče točke v slovensko-angleškem odnosu in izredno nemoč pri premagovanju teh točk.⁴ (Nemoč pri pouku: razlaga se pogosto razblinja v nekakšno aprioristično vero, sklicevanje na znanje "od zgoraj", v "prepričevanje" ali "agitacijo" in sklicevanje na "intuicijo", ki je tuji govorec angleščine pri svojem nezadostnem znanju ne more imeti, in taka "razlaga" je prazna.) Slovensko-angleški odnos pač ni popisan v angleških ali slovenskih priročnikih, z njim se ukvarja le peščica slovenskih anglistov, ki so se zapisali slovensko-angleškemu prevajanju in pomaga jim še bolj neznatna peščica anglo-ameriških domačih govorcev, ki so seveda nepogrešljiva pomoč za ciljne rešitve. Praviljično je pričakovati, da bo slovensko-angleški odnos obdelal in dodelal kdo drug kot Slovenci sami. (Lahko pa se seveda zgledujemo po načinu protistavne obdelave pri drugih (tujih) jezikih, zlasti slovanskih, ki so po svojem sistemu

³ (V diskusiji na simpoziju, Brdo 1994)

⁴ Učna potreba je sprožila nastanek razprav v zborniku PRISPEVKI K TEHNIKI PREVAJANJA IZ SLOVENŠČINE V ANGLEŠČINO (Didakta, Radovljica, 1996). Zrasle so iz prakse za prakso. Nekaj spodbude dolgujejo knjigama Filipović, R. ed., *Chapters in Serbo-Croatian - English Contrastive Grammar*, Zagreb 1985, in Friederich, W., *Technik des Übersetzens*, München, 1969, v glavnem pa so se ravnale po potrebah na terenu in so kot take izvirne. Tako pri prevajalskem delu kot pri pouku prevajanja je bilo treba odgovoriti na

slovenščini najbližji; pogosto se tudi dejansko sklicujemo na hrvaško-angleški protistavni program.⁵ Neutajljive so tudi podobnosti med nemščino in slovenščino, tako da se je mogoče s pridom nasloniti tudi na nekatere izsledke nemško-angleške protistave.⁶)

Protistavna analiza mora seveda zajeti tudi področja, kjer se jezika ujemata (kolikor je to sploh ustrezen izraz; gre za stvari, ki so več ali manj vzporedljivo navzoče in razločljive v obeh jezikih in se dajo vklentiti v produktivne vzorce), a ker so to manj problematična področja, jih na sedanji stopnji večinoma pušča v nemar in se osredotoča na manj ujemalna področja, še raje na nasprotujoča si in na "mimovozeča" (recimo slovenski členki, ki pogosto sploh nimajo besediščne, ali pa sploh nobene, realizacije v angleščini), ki so najhujša. Tu je mogoče postaviti trditev, da manj ko se medjezikovne zadeve ujemajo, večja je njihova protistavna idiomatičnost. Idealnega ujemanja med angleščino in slovenščino je v resnici tako malo, da je medjezikovni odnos skoraj izključno idiomatičen in odtod obžalovanje, da je pri pouku angleščine toliko slovnice (ki je za Slovence v angleščini skoraj ni) in tako malo idiomatike (ki je za Slovence v angleščini vsenavzoča). (Priznati pa je seveda treba, da je večina tega, kar še imenujemo slovnica, tudi že idiomatika, le malo prenizka in preveč formalizirana, da bi ji priznali ta status.)

Idiomatiko je treba razumeti, kot da obstaja na dveh ravneh. Eno je idiomatičnost jezi-

kovnega sistema, to je idiomatičnost slovnicih vzorcev in pravil, ki uzakonjajo jezikovne pojave, ki jih v drugem jeziku ni (npr. angleški present perfect tense in členi). Ker skoraj nobeno od teh pravil ne velja stoodstotno, idiomatika potem v deviantnih odstotkih še znatno poraste. Drugo so idiomi v ožjem pomenu besede, to so jezikovne enote, ki se že na samem začetku upirajo kakršnikoli uklenitvi v pravila in produktivne vzorce, in četudi so začimba in najbolj žlahtna plemenitost jezika, dejansko ne tvorijo sistema jezika, ali njegove nosilne konstrukcije, marveč se sistemu in konstrukciji nadgrajujejo. Ti idiomi seveda pripadajo bolj besedišču/leksiki/vokabularju kot slovnici, a besedišče samo v svojem zaključenem sistemu seveda tudi pozna svojo specifično razvejano idiomatiko, ki jo po svojih najboljših močeh rešuje leksikografija v širokem razponu od (ne)skladne (več)pomenskosti z metaforiko in leksikalnimi vrzeli in kolokacijami do "čistih idiomov".⁷

Glavni namen slovensko-angleške protistavne analize na sedanji stopnji je zadeti idiomatičnost angleškega jezikovnega sistema na osnovi slovenskega izhodišča, hkrati pa, kot žlahtnijo rozine potico, žlahtniti to idiomatičnost z idiomi v ožjem pomenu besede.

Protistavno idiomatičnost je mogoče definirati kot tako glede na slovensko izhodišče, ki mu je angleška vzorčnost glede na v slovenščini uveljavljeno vzorčnost deviantna (odklonjena glede na pričakovanost).

vrsto vprašanj, ki se jih slovensko-angleški pouk do te stopnje ne dotakne. Do te stopnje je namreč pouk izbiran, četudi se, naravno, suče okrog osrednjih stebrov angleškega jezikovnega sistema, vendar šele pouk prevajanja sooči anglista s prav vsako podrobnostjo obeh jezikov (L1 in L2) in terja od njega odgovor na veliko vprašanj, o katerih dotlej sploh ni razmišljal, to pa so v glavnem idiomatske zapolnitve po fughah sistema. (Kot je bilo prej omenjeno, je tudi angleški sistem sam v odnosu do slovenščine idiomatski, vendar se je anglist tega sistema učil. Zdaj mora narediti korak naprej in se spoprijeti s podrobnejšo idiomatiko in ugotavljati, koliko jo je mogoče sistemsko obvladati.)

⁵ Npr. Filipović, R., ed., Chapters etc.; glej opombo 4; dodatno k temu Filipović, R., ed., Reports 1 - 10 (The Yugoslav Serbo-Croatian - English Contrastive Project, Zagreb, 1969 - 1976)

⁶ Npr. Friedrich, W. (1969); glej opombo 4.

⁷ Glej razprave dr. Dušana Gabrovška in Vestniku Društva za tuje jezike in književnosti Republike Slovenije št. 24, 26 27, 28, 29 in v zborniku PRISPEVKI (glej opombo 4).

Četudi je ves temeljni slovensko - angleški slovnici sistem prikazan protistavno (vsaj intuitivno, saj osrednjih kontrastivnih študij še pričakujemo), pa se protistava v najbolj jarki luči pokaže za potrebno ravno pri zafugiranju špranj. Pri tem ostaja seveda večina jedra še nedotaknjena: tu je zlasti navzoče večno vprašanje o rabi členov, vprašanje, ki ga slovenski anglisti kot nekakšno vroče železo poprijemamo bolj od daleč in štafetno čim hitreje predajamo drug drugemu. Avtor teh vrstic sem, brez pre-tenzij na kakršnokoli popolnost ali zaokroženost obravnave, navrgel nekaj vrstic o rabi členov v knjigi Vaje iz prevajanja (1994) med-tem ko noben drug priročnik, ki je izšel v Slo-eniji, ni poskusil narediti koraka naprej od šab-lonskega prikaza nekaterih osnovnih pravil.

Nekatera vprašanja, na katera je bilo treba odgovarjati pri prevajalskem delu in ki so nazadnje izzvala nastanek knjige PRISPEVKI (vprašani je seveda neprimerno več, zato je razprav v primeri s potrebami zanje zane-marljivo malo), so naslednja:

1. Ali velja kaka sistematična zakonitost pri tistih angleških samostalnikih, ki jih ne moremo prevesti v slovenščino s samostalnikom, marveč jih po intuiciji domačega govorca kompetentno prevajamo kot pridevnike ali glagole ali še kako drugače, in ali je mogoče po teh zakonitostih sklepati, da bomo nekatere slovenske pridevnike ali glagole ali idiomatske izraze prevajali v angleščino kot samostalnike, in ali je mogoče zadevno problematiko vključiti v slovensko-angleški slovar in jo napraviti pri-ročniško dostopno? (Začetno spodbudo za to vprašanje sem našel v Friederich, 1969 (glej opombo 4), v poglavju Adjektive als Sinntträger des Wichtigen, in sem si nekaj primerov celo tam izposodil, vendar sem njegovo zamisel razširil čez "Adjektive" na glagole in jo seveda apliciral na slovenščino.) Težnjo angleščine, da s samostalnikom izrazi tisto, kar izrazi slovenščina drugače, sem imenoval "samostalniškost angleščine v primeri s slovenščino" ("Noun-oriented tendency in English").

2. Ali ima angleščina kak instrumentarij za izpovedovanje množice pomenskih odtenkov slovenskih manjšalnic in ali sploh čuti potrebo po takem izpovedovanju? Kaj narediti z neomejeno produktivnostjo slovenskih manjšalnic v odnosu do angleščine, kjer je produkcija domala blokirana? Ali je mogoče govoriti o psiho- in socio-razlogih (in prek teh o nacio-razlogih) za tako različno stanje v obeh jezikih? Ali je mogoče zagovarjati distribucijo manjšalnosti kot poseben prevajalski trik, to se pravi, ali je mogoče kompenzirati izgubo manjšalnosti pri prevajanju na nekem mestu v besedilu, kjer jo je nemogoče navesti, tako da jo navedemo na nekem drugem mestu, kjer pa je v L1 (to je v našem primeru slovenščina), ni? Navedemo jo zato, ker je na zahtevanem mestu nismo mogli, želimo pa, da bi bilo prevedeno besedilo kot celota ubrano na približno isti manjšalniški ton kot izvirno besedilo. Ali je prevajalec v slovenščino pooblaščen, uporabljati v ciljnem jeziku manjšalnice, ki jih v L1 (to je v tem primeru angleščina) ni?

3. Ali je mogoče slovenske prevajalce uspešno navesti na rabo zloženk v angleščini? Zloženske, zlasti zloženski nizi ("zloženski niz" je moj izraz za Jespersnov "string compound"), so kot gospodarni način izražanja v angleščini visoko cenjene, vendar so večinoma prevedljive v slovenščino tako, da iz prevedka ni mogoče narediti iztočnice v slovensko-angleškem slovarju in tako prevajalca ni mogoče priročniško opozoriti na angleško zloženko. Ta problem je zlasti aktualen pri zloženskih nizih, ki so v pretežni večini skladijske zveze in kot take neustavljivo produktivne, vendar je produktivnost kljub temu podvržena nekaterim ne docela jasnim omejevalnim zakonitostim. Vpričo njih je slovenski prevajalec dejansko med Scilo in Karibdo: po eni strani naj bi jih v skladu z visokoproduktivnim skladijskim vzorcem pogumno delal, po drugi strani tvega, da bo naredil jezikovni nestvor. Tudi vprašanje veznega/množinskega/saškorodilniškega -sa v prilastkovnem delu angleških zloženk je videti sistemsko rešljivo le v redkih primerih. (Znana sta vsaj dva poskusa/opomina za učenje zlo-

ženskih nizov: vaja Hyphenated Modifiers v Mackin, Exercises in English Patterns and Usage, London, 1960 - 69, in vaja String Cpsds v Klinar - Davis, English Wordformation, Part One, Ljubljana, 1996.)

4. Domala nerešljivo je videti vprašanje, kako navesti slovenske prevajalce na rabo konstrukcije **with + participle**. Ker se ne vede konformistično do drugih participialnih konstrukcij, je slovnice in učbeniki ne obravnavajo, ali bolje, obravnavajo jo v okviru drugih jezikovnih poglavij na način, ki je za prevajalce domala brez haska. V slovenščino je prevedljiva na toliko različnih načinov, da je nemogoče navesti zanesljivo iztočnico za njeno aplikacijo v angleščini, še zlasti ker ji konkurirajo vzporedne formulacije. To pa ne pomeni, da bi se ji v angleščini lahko odpovedali. V mnogih primerih daje edino zadovoljivo prevajalsko rešitev. (Začetno spodbudo za to vprašanje sem našel v zadevnem poglavju v knjigi Friederich, 1969, (glej opombo 4) in sem si nekaj primerov celo tam izposodil, vendar, sledeč slovenskim potrebam in jezikoslovnim dognanjem v Quirku, 1985 (A Comprehensive Grammar of the English Language), je moja razprava nazadnje dobila docela drugačno podobo.)

5. Navidez preprosto dejstvo, da obstoji anaforični *that*, je v zavesti slovenskih prevajalcev tako slabo navzoče, da povzroča resne težave. Ker je navidez preprosto, se priročniki z njim ne ukvarjajo (v nasprotju z nadomestnim *one*, ki je dodobra razložen in v resnici znatno manj zapleten) in ga imajo za funkcijo demonstrativnega *that*, in je treba kratkomalo izumiti način za razlago.

6. Podobno slabo je uzaveščeno dejstvo, da imajo eksistencialni stavki (ES) obrnjen besedni red (domala slovenski!) in da se slovnični osebek *there* vsaj v polovici primerov izpušča. Eden redkih primerov, ko se angleški in slovenski besedni red domala ujemata in bi se Slovenec lahko prepustil domačnostnemu čutenju, povzroča nepotrebne težave. Sicer so pa ES v slovnica (npr. Quirk, 1985) zadovoljivo predstavljeni, v slovenskih učbenikih

za angleščino pa malo manj. (Avtorji metodiško ne upajo dovoliti stavkov z osebkom na koncu in se dosledno oklepajo oblike *there*. Enako Ljiljana Mihajlovič v Filipović, 1985, ki v dolgi razpravi sploh ne omeni, da obstoje ES brez *there*.)

7. Ali je slovenska predložna prislovna določila pravilneje prevajati kot osebkke ali jih lahko ohranimo kot predložna prislovna določila? Odločiti je treba hic et nunc, toda odločitev ni zmeraj lahka. Ali je mogoče razmišljati, da je angleški osebek, ki po zakonitostih rigidnega angleškega besednega reda pač stoji na čelu stavka, nosilec stavčnih funkcij, ki jih slovenski osebek ne more imeti in so v slovenskem stavku porazdeljene na druge stavčne člene? Ali pa jih ima lahko tudi slovenski osebek, zakaj tovrstni osebkovski stavki so mogoči tudi v slovenščini.

8. Ali je mandativni subjunktiv v angleščini res tako odrinjen na rob dogajanj, kot trdijo nekatere slovnice? Ali ni nasprotno res, da je v mnogih izjavah docela nepogrešljiv (in je v nasprotju s tem dejstvom mogoče videti dokaz, da slovničarji vse preveč slepo prepisujejo drug od drugega in sploh preveč prepisujejo in predsodkovno ustvarjajo slepo vero, namesto da bi oznanjali trdna dejstva) in da moderni angleški nadomestki za subjunktiv (npr. *should*, *might*) izražajo množico preciznih pomenskih odtenkov, ki jim slovenščina formalno ni kos in mora prevajalec v angleščino dojeti skriti pomen slovenskega navideznega indikativa ali pogojnika ali velelnika ali kakega drugega namiga iz konteksta in ga ustrezno prevesti?

9. Ali poznamo kondenzirane stavke v obliki osebkovo ali govorčevno usmerjenega prislova? Ti angleški prislovi so formalno enaki prislovom načina in na videz ne vzbujajo posebne pozornosti, zaradi česar so ne le redke prikazni v angleških prevodih izpod peresa slovenskih prevajalcev, marveč jih mnogokrat niti ne razumemo, ko naletimo nanje v originalnem angleškem tekstu. (Glej Davis, M., Adverbial Placement in English: Some Guidelines. Mostovi 2/1989.)

10. Kako se učiti konvertiranih besed? Gre za barvito, metaforično žlahtno/ekspresivno, pogovorno vsakdanje (ne učeno abstraktno ali intelektualno hladno) angleško besedišče, ki ima - podobno kot frazni glagoli - svojo kontekstualno in konotativno specifičnost, ki jo je mogoče dojemati le (ali predvsem) iz naravne situacije in je kljub navidezni (ali dejanski) jasnosti in domačnosti v L1 (to je v tem primeru angleščina) domala neprevedljiva (podobno kot frazni glagoli!). Ni mi znano, da bi obstajal kak slovar konvertiranih besed (kot obstoje slovarji fraznih glagolov; bil bi enako potreben, četudi se zdi, da je konvertiranih besed znatno manj; vendar je proces novih tvorb, kot pri fraznih glagolih, ekstremno produktiven in ga slovenščina s svojo prevedljivostjo ne dohaja), znano pa mi je, da najbolj žlahtnih primerkov zazdaj ni bilo mogoče vključiti v slovensko-angleški slovar, in sicer iz že znanih razlogov: ker manjka ustrezna slovenska iztočnica (kljub temu, da zmore angleško-slovenski slovar postreči z obiljem dvomljivo ustreznih ustreznice). Če naj se slovenski prevajalec posluži tega žlahtnega besedišča, se mora do njega dokopati po izključno idiomatski poti. Če slovensko-angleški slovar že ponudi kako slogovno zaznamovano (in za Slovence idiomatsko) konvertirano besedo - iz tega razmišljanja so izključene besede, ki so neidiomatsko, v svojem osnovnem nemetaforičnem podstavnem pomenu (približno) enako frekventne v obeh (ali vseh) besednih vrstah, kjer se pojavljajo, npr. *clean* (adj.) *clean* (v.), *sleep* (v.) *sleep* (n.) (ta zadnja, tako kot *love*, *work*, *brush*, *snow*, *rain* verjetno sploh ni rezultat konverzije) - ji pripiše morda en sam pomen brez kontekstualizacije in je za prevajalca neuporabna, ali pa prevajalec tvega slogovno in pomensko (kontekstualno) neustreznost. Gre za besede tipa *father* (v.), ki je v primeri s *father* (n.) nizkofrekventna, pomensko od te odvisna, vendar konotativno in kontekstualno tako specifična, da je ni mogoče ponuditi prevajalcu kar brez pridržka v profano vsakdanjo rabo. (Grad-Leeming, Slovensko-angleški slovar, Ljubljana, 1992, se zdi, ni našel slovenske iztočnice za *father* (v.).) Je pa dolga vrsta besed, ki so v vsakdanji pogovorni rabi,

vendar so za Slovence tako idiomatične (npr. *wolf* (v.), za katerega pravi Veliki slovensko-angleški slovar, da pomeni *loviti volkove*, kar seveda ni res, vendar tudi Grad-Leeming, 1992, ni našel iztočnice, da bi slovenskega uporabnika opozoril na *wolf* (v.) v pravem pomenu besede; še bolj akuten primer so v samostalnik konvertirani frazni glagoli, o katerih v slovensko-angleškem slovarju tudi skoraj ni sledu, četudi jih je v Velikem angleško-slovenskem slovarju veliko, vendar, kot rečeno, s prevodi, ki niso uporabni kot iztočnice v slovensko-angleškem slovarju), da se jih raje izogne in išče nadomestke v besedah latinsko-romanskega izvora, ki so konotativno neobremenjene in slovenskemu čutenju bližje, četudi v danem kontekstu morda slogovno toge in nezaželeno.

Kolikor sem mogel zaslediti, sta Mackin (*Exercise, etc.*, 1960 - 1969, glej spredaj) in Klinar - Davis (*Wordformation, Part One*, 1996) edina učbenika, ki vsebujeta vaje iz zadevne problematike, in to tako, da drug drugega dopolnjujeta. Zdi se, da se avtorji drugih učbenikov težavnosti konverzijske idiomatike ne zavedajo. (Ko je pred leti dr. Margaret Davis kot avtorica vaj ponudila te angleškim založnikom za zunajangleško in zunajslovensko učno rabo, tudi niso spoznali njihovega pomena in so izdajo odklonili.) Najmanj v tem smislu so vaje v Klinar - Davis (1996) - prvič so bile objavljene v drugi izdaji učbenika 1977 in so bile ponatisnjene v tretji (1989) in četrti (1996) - edinstvene in bi jih glede na pomembnost in potrebnost kazalo razširiti. (Glej tudi Klinar, O konverziji, *Vestnik* 1978/2, 1979/1, 1980/1.)

11. Kako vključiti slovenska imena v angleško besedilo? (O zemljepisnih obstoji razprava - Klinar, Slovenska zemljepisna imena v angleških besedilih, Didakta, Radovljica, 1994, druga izdaja).

12. Kako se odločati glede na rabo členov, ki so podvrženi tako nezanesljivim in izmuzljivim kategorijam kot (ne)določenost v okviru kontekstualizacije, edinstvenost, (ne)števnost, generičnost? Po moji presoji je slovenskemu

anglistu mogoče, naučiti se okoli 70% rabe členov, ostalih 30% ostane nepojasnjenih. Ker se samostalniki glede na rabo členov upirajo kategorizacijam, in ker isti samostalnik v različnih pomenih in različnih kontekstih prehaja iz kategorije v kategorijo, so prevajalcu v veliko pomoč določitve in ponazoritveni primeri v slovarjih tipa Hornby, Cobuild, Longman. Iz maternega jezika ne dobi nobene pomoči, ker tu členov ni in ker se kategorija (ne)števnosti vedno ne ujema, ali pa kaka kategorija (npr, edinstvenost) v L1 sploh ni pomembna. Prevajalec dobi nekaj namigov v Klinar, Vaje iz prevajanja, Ljubljana, 1994, in v Davis - Klinar, English Wordformation, Part Two, Ljubljana, 1996, str. 90 - 92.

13. Domala nič ni bilo storjenega v zvezi z besediščem, temelječim na onomatopeji in zvočnem simbolizmu, če odštejem eno nekontrastivno diplomsko nalogo iz sedemdesetih let in enako nekontrastivno navedbo v Klinar - Davis (English Wordformation, Part One, Ljubljana, 1996), kjer sta tudi dve ponazoritveni vaji. Kot mejno področje med besedotvorjem, leksikologijo in besedno umetnostjo priteguje pozornost vseh tovrstnih strokovnjakov, vendar rezultatov kontrastivnega zanimanja zazdaj ni čutiti.

* * *

To so seveda samo nekatere teme, ki bi lahko bile sestavni del obširnejšega in izčrpnjega programa slovensko-angleške kontrastivne analize, ki naj bi ga izdelali na katedri za moderne angleški jezik pri Oddelku za germanske jezike in književnosti Filozofske fakultete v Ljubljani. To sem nekoč nekajkrat predlagal (zabeleženo v člankih: 1. Kje smo?

Kam gremo? Kaj hočemo? (Mostovi 1/1985), 2. nenaslovljeni diskusijski prispevek v zborniku Slovenščina v javnosti (izdala Republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije in Slavistično društvo Slovenije, 1983), 3. Slovenska anglistika in prevajanje (v Zborniku Posvetovanja o mestu in vlogi tujih jezikov v naši družbi, Ljubljana 1985, izdalo Društvo za tuje jezike in književnosti SRS). Nadaljna spodbuda je prihajala z jezikovnih kongresov in posvetovanj, in ne glede na to, koliko so bili moji predlogi upoštevanji, je mogoče govoriti o prvih uspehih.

S pomočjo Znanstvenega inštituta Filozofske fakultete, a tudi zunaj njega, in v krogu dr. Dušana Gabrovška kot učitelja prevajanja in sistematičnega preučevalca slovensko-angleške protistave (a tudi zunaj njega) smo dobili nekaj obetavnih rezultatov. Čakajo na predelavo v primerno obliko, ki bo uporabna za javnost.

Ker gre skoraj izključno za mlade sodelavce, je mogoče upati, da se bo po uspešno izpeljanih raziskavah in osvojitvi trdnega protistavnega znanja izoblikovala tudi zanesljiva in uspešna metodika pouka. (Morda si smem domišljati, da je na tej trnovi poti pomagala trebiti prav to trnje tudi podiplomska slovensko-angleška prevajalska specializacija, ki je potekala na Filozofski fakulteti od 1982 do 1988, ob izdatni podpori Društva znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije. Na njej so sodelovali, in se oblikovali, tudi nekateri sedanji učitelji prevajanja pri katedri za moderni angleški jezik Filozofske fakultete.)